

Силабус
навчальної дисципліни
ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма Економічна кібернетика
Спеціальність 051 Економіка
Галузь знань Соціальні та поведінкові науки
Рівень вищої освіти перший

Викладач	ЗАДВОРНА Олена Василівна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/gef/structure-gef/kaf-fin/composition-kaf-fin/zadvorna/
Контактний тел.	(066)7793897
Е-mail викладача:	ev_zadvornf@bdpu.org.ua
Графік консультацій	Індивідуально із застосуванням дистанційних технологій

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5	12	12	126	Залік

Семестр: осінній (5 семестр)

Мова навчання: українська

Ключові слова: Управлінське рішення. Методи прийняття рішень. Невизначеність. Ризик. Оцінювання ризиків.

Мета та предмет курсу: Метою дисципліни є формування знань та навичок щодо обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику.

Предметом дисципліни є процес прийняття рішень стосовно господарчої діяльності підприємства та оцінка пов'язаних з нею ризиків.

Компетентності та програмні результати навчання: Загальні компетентності навчання: ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Спеціальні компетентності: СК07. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів. СК08. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин. СК09. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

Програмні результати навчання: ПР05. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади). ПР10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності. ПР11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин. ПР13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники. ПР19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

Зміст курсу:

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень. Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності. Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень. Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності. Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень. Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності. Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності. Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень. **Тема 9.** Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень. **Тема 10.** Критерії прийняття рішень за умов ризику. Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях. Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику. Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків. Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків. Тема 15. Основи ризик-менеджменту. Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику.

Методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, лекція); наочні (демонстрування); практичні методи навчання (самостійне спостереження, вправи, практичні роботи); **методи контролю і самоконтролю** (усний, письмовий та тестовий).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекцій, практичних занять, самостійної та індивідуальної робіт. Лекційні заняття передбачають ведення письмового конспекту. Підготовка семінарських занять передбачає усне опрацювання теоретичних питань та дискусію за темою. Підготовка завдань до самостійних та індивідуальних робіт здійснюється у друкованому вигляді (формат Microsoft Word або PowerPoint (де необхідно) за визначеним шаблоном та передбачає усне опитування здобувачів протягом семінарського заняття до теми або на груповій/індивідуальній консультації.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (ПК, PowerPoint, Word, Moodle, Zoom, репозитарій), наочність (презентації у форматі PowerPoint).

Система оцінювання та вимоги: форма підсумкового контролю успішності навчання екзамен. Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною накопичувальною шкалою ЄКТС. Для кожного здобувача вищої освіти інформація про критерії оцінювання та його успішність доступна у Moodle.

Система оцінювання та вимоги:

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (екзамен)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		0-100
0-6	0-6	0-7	0-6	0-7	0-6	0-6	0-6	0-6	0-7	0-7		
T12	T13	T14	T15									
0-7	0-7	0-7	0-7									

	Кількість балів					Разом
	Практичні заняття		Самостійна робота			
	відповіді (усні, письмові)	розв'язання задач	конспектування	тестування	інд. завдання	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Змістовий модуль 1.						
Тема 1.	0-2		0-01	0-2	0-1	6
Разом за змістовим модулем 1	0-2		0-01	0-2	0-1	6
Змістовий модуль 2.						

Тема 2.	0-2		0-01	0-2	0-1	6
Разом за змістовим модулем 2	0-2		0-01	0-2	0-1	6
Змістовий модуль 3.						
Тема 3.	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Разом за змістовим модулем 3	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Змістовий модуль 4.						
Тема 4.	0-2		0-01	0-2	0-1	6
Тема 5.	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Разом за змістовим модулем 4	0-4	0-01	0-2	0-4	0-2	13
Змістовий модуль 5.						
Тема 6.	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Разом за змістовим модулем 5	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Змістовий модуль 6.						
Тема 7.	0-2		0-01	0-2	0-1	6
Тема 8.	0-2		0-01	0-2	0-1	6
Разом за змістовим модулем 6	0-4		0-2	0-4	0-2	12
Змістовий модуль 7.						
Тема 9.	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Разом за змістовим модулем 7	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Змістовий модуль 8.						
Тема 10.	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Тема 11.	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Разом за змістовим модулем 8	0-4	0-02	0-2	0-4	0-2	14
Змістовий модуль 9.						
Тема 12.	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Тема 13.	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Разом за змістовим модулем 9	0-4	0-02	0-2	0-4	0-2	14
Змістовий модуль 10.						
Тема 14.	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Тема 15.	0-2	0-01	0-01	0-2	0-1	7
Разом за змістовим модулем 10	0-4	0-02	0-2	0-4	0-2	14
Разом за змістовні модулі	0-30	0-10	0-15	0-30	1-15	100
Всього						100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. Харків, 2015. 300 с.
2. Борисова Г.М. Теоретичні аспекти управління ризиком на підприємстві / Г.М. Борисова // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - №7. – С.116-121.
3. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дис. — К.: КНЕУ, 2000. — 292 с.
4. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті. — К.: ТОВ «Борисфен», 1996. — 326 с.
5. Василенко В.А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2003. - 420с.
6. Вербицька Г.Л. Управління економічним ризиком / Г.Л. Вербицька // Фінанси України. – 2004. - № 4. - С. 34-40.
7. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: [монографія] / Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І.. – К.: КНЕУ, 2004. - 245 с.
8. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : [навч. посібник] / Л.І. Донець.-К.:ЦУЛ, 2006.- 312 с. 10. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій : [навч. посіб.] / І.Ю. Івченко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
9. Економічний ризик: методи оцінки та управління: навч. посіб. / Т. А. Васильєва та ін. ; під заг. ред. Т. А. Васильєвої, Я. М. Кривич. Суми, 2015. 208 с.
10. Камінський А.Б. Економічний ризик та методи його вимірювання / А.Б. Камінський. – К.: Козаки, 2002.-120с.
11. Клименко С. М., Дуброва О. С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризику. — К.: КНЕУ, 2004. — 272 с.
12. Клименко С.М. Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків: [навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни.] /С.М.Клименко, О.С.Дуброва.- К.: КНЕУ, 2006.- 188 с.
13. Кравченко В. Розробка сучасного стандарту з управління ризиками – важливий чинник підвищення ефективності підприємницької діяльності в Україні / Володимир Кравченко // Теоретичні та прикладні питання економіки : [зб. наук. пр.]. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2008. – Вип. 17. – 330 с. - с. 159 – 166.
14. Лук’янова В.В. Економічний ризик : [навч. посіб.]. / В.В. Лук’янова, Т.В. Головач. – К.: ВЦ "Академія", 2007. – 345 с.
15. Мазаракі А. А. , Мельник Т. М., Генералов О. В. Управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності: підручник. Київ, 2018. 312 с.
16. Машина Н.І. Економічний ризик та методи його вимірювання: [навч. посібник] / Н.І. Машина. - К.: Центр навчальної літератури, 2003. - 188с.
17. Пасічник В.Г., Аніліна О.В. Економічне обґрунтування господарських рішень.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.-144с.

- 18.Посохов І. М. Управління ризиками у підприємстві: навч. посіб. Харків, 2015. 220 с.
- 19.Сулим М. В. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. / М.В. Сулим. – Л.: вид-во Львів. комерц. акад., 2003. – 196 с.
- 20.Устенко О. Л.Предпринимательские риски: основы теории, методология оценки и управление. — К.: Асеусвит, 1996. — 146 с.
- 21.Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. Харків, 2015. 300 с.
- 22.Борисова Г.М. Теоретичні аспекти управління ризиком на підприємстві / Г.М. Борисова // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - №7. – С.116-121.
- 23.Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дис. — К.: КНЕУ, 2000. — 292 с.
- 24.Василенко В.А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2003. - 420с.
- 25.Вербицька Г.Л. Управління економічним ризиком / Г.Л. Вербицька // Фінанси України. – 2004. - № 4. - С. 34-40.
- 26.Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: [монографія] / Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І.. – К.: КНЕУ, 2004. - 245 с.
- 27.Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : [навч. посібник] / Л.І. Донець.-К.:ЦУЛ, 2006.- 312 с. 10. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій : [навч. посіб.] / І.Ю. Івченко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
- 28.Економічний ризик: методи оцінки та управління: навч. посіб. / Т. А. Васильєва та ін. ; під заг. ред. Т. А. Васильєвої, Я. М. Кривич. Суми, 2015. 208 с.
- 29.Камінський А.Б. Економічний ризик та методи його вимірювання / А.Б. Камінський. – К.: Козаки, 2002.-120с.
- 30.Клименко С. М., Дуброва О. С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризику. — К.: КНЕУ, 2004. — 272 с.
- 31.Клименко С.М. Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків: [навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни.] /С.М.Клименко, О.С.Дуброва.- К.: КНЕУ, 2006.- 188 с.
- 32.Кравченко В. Розробка сучасного стандарту з управління ризиками – важливий чинник підвищення ефективності підприємницької діяльності в Україні / Володимир Кравченко // Теоретичні та прикладні питання економіки : [зб. наук. пр.]. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2008. – Вип. 17. – 330 с. - с. 159 – 166.
- 33.Лук’янова В.В. Економічний ризик : [навч. посіб.]. / В.В. Лук’янова, Т.В. Головач. – К.: ВЦ "Академія", 2007. – 345 с.
- 34.Мазаракі А. А. , Мельник Т. М., Генералов О. В. Управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності: підручник. Київ, 2018. 312 с.

35. Машина Н.І. Економічний ризик та методи його вимірювання: [навч. посібник] / Н.І. Машина. - К.: Центр навчальної літератури, 2003. - 188с.
36. Пасічник В.Г., Аніліна О.В. Економічне обґрунтування господарських рішень.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.-144с.
37. Посохов І. М. Управління ризиками у підприємстві: навч. посіб. Харків, 2015. 220 с.
38. Сулим М. В. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. / М.В. Сулим. – Л.: вид-во Львів. комерц. акад., 2003. – 196 с.
39. Устенко О. Л. Предпринимательские риски: основы теории, методология оценки и управление. — К.: Асеусвит, 1996. — 146 с.

Інтернет ресурси

1. Державна служба статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Довідник ЦРУ з країн світу: <http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2102rank.html>
3. Міжнародний інститут прикладного системного аналізу (International Institute for Applied System Analysis): <http://www.iiasa.ac.at/web/home/research/Economic-growth.en.html>
4. Міжнародний валютний фонд: <http://www.imf.org/external/88>
Прогнозування розвитку територій. Економічне прогнозування
5. Міжнародний центр перспективних досліджень:
<http://www.icps.com.ua/index.html>
6. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентіві України:
<http://www.niss.gov.ua/presentation.html>